

Het onderwijsbeleid t.a.v. migranten in het secundair onderwijs

Jan Lecocq

Het vernieuwde onderwijsbeleid t.a.v. migranten dat zich tot alle onderwijsniveaus en alle onderwijsvormen richt, is zijn tweede schooljaar ingegaan. Tijd voor een overzicht van het beleid. In dit artikel beperk ik mij tot de maatregelen in het regulier secundair onderwijs.

In allerlei redenen - en vooral budgettaire - wordt dit onderwijsbeleid vooreerst beperkt tot een aantal gebieden, nl. de *onderwijsvoorrangsgebieden*. Dit zijn de zogenaamde VFIK-gebieden (Vlaams Fonds voor Integratie Kansarmen), met name Antwerpen, de Limburgse mijnstreek, Hamme, Gent, Lier, Leuven, Lokeren, Mechelen, Sint-Niklaas, Temse, Vilvoorde, Willebroek en Brussel-Hoofdstad. Een tweede beperking die werd ingevoerd, is dat scholen enkel voor dit beleid in aanmerking kunnen komen voor zover zij een minimum aantal doelgroepeleringen hebben in de eerste graad, nl. 10% van de populatie of 20 leerlingen. Tenslotte hebben alle maatregelen alleen betrekking op de eerste graad van het secundair onderwijs.

Innovatieproject

Binnen het regulier secundair onderwijs kreeg de concrete uitwerking van het onderwijsbeleid t.a.v. migranten de naam

Innovatieproject: Secundair Onderwijs t.a.v. Migranten. De projectvorm impliceert dat alle scholen (54 verdeeld over alle netten) gecoördineerd samenwerken rond de verschillende terreinen van het project en dat gedurende twee jaar, nl. tot en met schooljaar 1992-93.

Globaal heeft het Innovatieproject twee doelstellingen: het streven naar een gedege integratie van de verschillende etnische groepen, en het wegnemen van die hinderenissen die migrantenleerlingen ondervinden bij het opbouwen van een optimale schoolcarrière. Om deze doelstellingen te bereiken wordt er gewerkt op drie terreinen: Onderwijsvoorrang, Onderwijs in de Eigen Taal en Cultuur en Intercultureel Onderwijs.

Onderwijsvoorrang

Het eerste terrein is onderwijsvoorrang. Binnen dit werkgebied is alles erop gericht om leer- en vormingsachterstanden weg te werken. Men maakt hierbij een onderscheid tussen achterstelling en achterstand. Het wegwerken van achterstand veronderstelt dat men die factoren aanpakt die buiten de

school liggen en een optimale schoolcarrière in de weg staan, b.v. allerlei sociale factoren. Bij het wegwerken van achterstelling richt men zich uitsluitend op factoren binnen de school.

ACHTERSTELLING

Binnen het onderwijsvoorrangsbeleid wordt op verschillende vlakken gepoogd achterstelling weg te werken.

Vooreerst is er het pakket *NT2, Nederlands als Tweede Taal*. Binnen dit luik wordt ernaar gestreefd de schoolse taalvaardigheid van migrantenleerlingen te verhogen. Dit gebeurt door middel van aangepast lesmateriaal geënt op een aangepaste didactiek. Geleidelijk aan worden een aantal vooraf geselecteerde doelwoorden, dat wil zeggen woorden die tot de formele schoolse taalvaardigheid behoren zonder daarom uitgesproken vaktaalwoorden te zijn, bij de leerlingen geïntroduceerd en geïmplementeerd.

De NT2-thema's zijn enkel op deze taalvaardigheidsverwerving gericht en zullen dus, wanneer de leerkracht dat nodig en mogelijk acht, worden aangevuld met ander lesmateriaal zodanig dat in klassen die een voldoende niveau hebben, het reguliere curriculum kan worden afgewerkt. Vooraleer met het materiaal wordt gewerkt, neemt het PMS een aantal toetsen af die het leerkrachtenteam samen met het PMS-team moeten toelaten het niveau van de groep te bepalen en een differentiatielijijn uit te zetten. Deze differentiatielijijn is in het materiaal ingebouwd.

De hele NT2-werking wordt ondersteund door teamwerking: alle betrokken leerkrachten Nederlands uit de eerste graad komen gemiddeld één keer per week samen om het materiaal en de werking in de klas te bespreken en te evalueren. Problemen worden besproken en oplossingen voorgesteld of in team uitgewerkt.

Ook het Nederlands in andere vakken kan voor weinig taalvaardige leerlingen problemen opleveren. Rond deze problematiek wordt gewerkt binnen het onderdeel *Nederlands als Instructietaal*. Leerkrachten wordt erop gewezen welke taalproblemen leerlingen hebben bij het doornemen of instuderen van lesmateriaal, problemen die het gevolg zijn van de typische woordenschat en zinsstructuur. Onder leiding van een werkgoep worden mogelijke oplossingen voorgesteld om leerlingen te helpen en te ondersteunen bij deze problemen.

Een derde lijn binnen onderwijsvoorrang is de werking rond *Differentiatie en remediëring*. Door illustratieve uitgewerkte voorbeelden wordt ernaar gestreefd bij leerkrachten een overdraagbaar differentiatiemodel te introduceren.

Vierde en laatste lijn is *Studiebegeleiding*. Ingebouwd in de gewone lessen wordt aan de leerlingen getoond hoe ze de leerstof kunnen verwerken en instuderen. Deze werking wordt niet alleen door het hele leerkrachtenteam gedragen, ze wordt ook continu aangehouden gedurende het hele schooljaar.

ACHTERSTAND

Niet alleen de school is verantwoordelijk voor de aanpak van de moeilijkheden die migrantenleerlingen hebben om een gepaste schoolcarrière op te bouwen. Ook allerlei andere partijen dragen daar verantwoordelijkheid voor. Er wordt een poging gedaan om deze achterstand weg te werken door *Schoolopbouwwerk*. De werking is erop gericht alle betrokkenen bij het onderwijs, nl. de school, het PMS, de leerlingen, de ouders en de buurt de mogelijkheid te geven hun verantwoordelijkheid ten aanzien van dat onderwijs op te nemen en hen te motiveren om dat ook daadwerkelijk te doen.

Men kan niet verwachten dat de school deze zeer moeilijke taak alleen tot een goed einde brengt. Om het schoolteam hierbij te ondersteunen en om de betrokkenheid van de migrantengemeenschap in deze werking te garanderen, wordt aan de scholen gevraagd een samenwerkingsakkoord met een erkende migrantenorganisatie af te sluiten. Alle betrokken partijen bepalen binnen Schoolopbouwwerk prioriteiten en zullen als één team trachten die prioriteiten te verwezenlijken.

Onderwijs in de Eigen Taal en Cultuur

Het tweede terrein is Onderwijs in de Eigen Taal en Cultuur (OETC). Een van de doelstellingen van het Innovatieproject was het streven naar integratie van de verschillende etnische groepen. Het beleid gaat ervan uit dat deze integratie pas mogelijk is als men die etnische groepen ook de kans geeft om een eigen identiteit te ontwikkelen en te cultiveren. Om dit te bereiken zijn de lessen OETC nodig. Ze vormen dus eigenlijk een noodzakelijke pendant van de cursus NT2 die - eventueel - te veel gericht zou kunnen zijn op assimilatie. Praktisch betekent OETC dat leerlingen die ervoor kiezen en van wie de ouders ervoor kiezen, twee uur per week aardrijkskunde- of geschiedenisles volgen in hun eigen taal. Deze lessen worden gegeven door een leerkracht aangesteld door de ambassade.

Intercultureel Onderwijs

Het derde terrein is het Intercultureel Onderwijs (ICO). In plaats van het onderwijs uitsluitend monocultureel te oriënteren, wil ICO leerlingen voorbereiden op de realiteit van de multiculturele samenleving door verschillende culturele invalshoeken in het dagelijkse onderwijs te integreren. Het uiteindelijke doel is leerlingen te leren omgaan

met verschillende etnische groepen. Tot nu toe is deze omgang vol conflicten. Door een gestage opbouw van goedgekozen doelstellingen poogt men binnen ICO deze omgang minder conflictueus te maken. Kennis van andere culturen, begrip voor andere culturele uitingen en tenslotte waardering voor andere culturen vormen de strategie om dit doel te bereiken.

Bijkomende middelen

Het is duidelijk dat van scholen die wensen mee te werken aan dit Innovatieproject een grote inspanning wordt gevraagd. Het beleid heeft een bijkomend pakket omkadering voorzien om deze scholen te ondersteunen. Behalve een bijkomende coëfficiënt per doelgroepleerling (vastgesteld op 0.50 uur voor 50% aanwendbaar), is er een projectcomfort voorzien van 28 lesuren dat uitsluitend moet dienen als 'leercomfort' voor de betrokken leerkrachten. Dat wil zeggen dat leerkrachten op deze uren klasvrij worden gemaakt en dat deze uren worden besteed aan coördinatie met collega's, overleg in verband met de verschillende werkterreinen of overleg in het kader van een schooloverstijgende opdracht. Zo werden aan de Vlaamse Onderwijsraad een aantal werkgroepen opgericht die de concrete werking in de school moeten ondersteunen en waarvan leerkrachten van de projectscholen deel uitmaken. Bovendien werd een contingent van extra-begeleiders samengesteld die elk een aantal scholen kregen toegewezen. Bedoeling is dat zij hun scholen helpen om, door een schoolbetrokken overleg, het Innovatieproject in te passen in het individuele schoolwerkplan van elke school.

Neveninstromers

Regelmatig komen er leerlingen op school die pas uit het buitenland naar ons land zijn

gekomen. Ook voor de opvang van deze kinderen heeft het beleid een structuur gecreëerd, het *Onthaalbeleid voor Neveninstromers*. In elke provincie kan elk net één school belasten met de opvang van deze kinderen. Een ruime omkadering en een ondersteuning helpen de scholen om deze leerlingen op ten hoogste één schooljaar voor te bereiden om zich in te passen in het regulier onderwijs.

Dit betekent niet alleen dat er zeer intensief aan de Nederlandse taalvaardigheid dient te worden gewerkt, maar ook dat de schoolse vaardigheden die sommige van deze kinderen in hun vroegere schoolloopbaan hebben verworven, worden geactualiseerd. Samen met het PMS-team wordt er gezorgd voor een functionele testing die de basis kan vormen voor een verantwoorde planning, individueel aan de leerling aangepast.

alle etnische groepen in ons onderwijssysteem. Dit betekent niet dat het beleid perfect is. Weliswaar wordt er door de scholen zeer ernstig werk geleverd, maar toch blijven er enkele inconsequenties. Het Intercultureel Onderwijs zou om de doelstelling van integratie te kunnen bereiken, dringend in alle scholen van het Vlaamse land moeten worden geïntroduceerd. Onderwijs in de Eigen Taal en Cultuur zou door het beleid moeten worden geconcretiseerd. Het Onthaalbeleid voor Neveninstromers is aan een ernstige evaluatie toe.

Belangrijk is echter dat er in de onderwijswereld iets in beweging is gebracht. De perfectie is nog ver af: scholen hebben tijd nodig om zich nieuwe inhouden en nieuwe didactische principes eigen te maken. Scholen hebben vooral ook tijd nodig om zich te heroriënteren in de richting van de realiteit van de multiculturele samenleving en hun onderwijs daarin in te passen.

Droom en werkelijkheid

Dit onderwijsbeleid verdient alle kansen. Voor het eerst wordt er een beleid uitgestippeld dat streeft naar gelijkberechtiging van

Jan Lecocq
Gasthuisstraat 22
9150 Kruibeke

T U S S E N D O O R

Leerlingenbegeleiding

Op 10 maart 1993 organiseert de redactie van *Welwijs* een studiedag met als thema: 'Leerlingenbegeleiding: een antwoord op veranderende leerlingssituaties?'. De studiedag vindt plaats in de KUL (auditorium Zeger Van Hee), Tiensestraat 41, Leuven.

In de voormiddag wordt de probleemstelling zo concreet mogelijk uitgewerkt. In de namiddag worden een aantal gebieden van begeleiding in werksessies nader uitgediept: begeleiding van sociale vaardigheden, studievvaardigheden, persoonlijke problemen van leerlingen, probleemgedrag van leerlingen en keuzebegeleiding.

Inlichtingen: Nicole Vettenburg, Hooverplein 10, 3000 Leuven, tel. 016/28.52.37.